

Sundhedsstyrelsens vurdering af stoffest i nattelivet

Fra tid til anden diskuteres det, om test af stoffer i nattelivet og andre festmiljøer, som fx musikfestivaler, kan bruges som et forebyggende eller skadereducerende tiltag, blandt andet til at forhindre forgiftninger og dødsfald som følge af stofbrug.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at udbredelsen og brugen af illegale stoffer er begrænset. Blandt de unge mellem 16 og 24 år, viser resultater fra den nyeste befolkningsundersøgelse over det eksperimenterende brug af stoffer fra 2017, at 6 pct. af de unge har prøvet andre stoffer end hash, såsom amfetamin, kokain og ecstasy, indenfor seneste år. Udviklingen har været nogenlunde stabil sammenlignet med i 2000, hvor dette gjaldt for 8 pct. Der er således **ikke** tale om, at flere unge i dag har et aktuelt forbrug af disse stoffer, sammenlignet med tidligere. Ser man på udbredelsen blandt de helt unge (15-16 årige), ses der i de nyeste resultater fra de såkaldte skoleundersøgelser, signifikante fald i udbredelsen af stofferne i disse år. Blandt andet har 0,5 pct. af de 15-16 årige i 9. klasse prøvet ecstasy i 2015. I 2011 gjaldt dette for 1,5 pct. Man skal således igennem ca. 8 folkeskoleklasser, for at finde bare en enkelt ung, der har været i kontakt med ecstasy. Også de øvrige illegale stoffer har faldende popularitet hos de 15-16 årige¹.

Der er altså en relativ lille udbredelse og en positiv udvikling som vi i første omgang skal fastholde og videreudvikle.

Kan narkotikarelaterede dødsfald forebygges med test?

I Danmark dør ca. 250 personer årligt som følge af brug af stofferne. Ca. 80 pct. af disse dødsfald skyldes forgiftninger med stofferne eller stofblandinger, de resterende 20 pct. sker som følge af anden ulykke end forgiftning, sygdom eller selvmord. En væsentlig viden om forgiftningsdødsfaldene er, at der påvises mellem 4 og 5 stoffer i gennemsnit i samtlige forgiftningsdødsfald, og at det dermed er tale om et blandingsbrug, blandt dem der dør. Dette gælder i alle aldersgrupper, også blandt de unge mellem 15 og 19 år.

I de kendte test-tilbud kan man ikke teste hvordan flere stoffer og særlige stofblandinger virker sammen, ligeledes er det forskelligt hvordan den enkelte person reagerer på stofferne. Denne del af dødeligheden vil det derfor være vanskeligt at reducere ved testning af stoffer.

Virker stoffest i nattelivet skadereducerende?

Sundhedsstyrelsen vurderer løbende nye forebyggende og skadereducerende indsatser på stofområdet, der kan forebygge brug af stoffer og/eller minimere skader og risici forbundet med at bruge stoffer. Sundhedsstyrelsens forebyggende og skadereducerende indsats handler både om at forebygge, at unge overhovedet begynder at eksperimentere med stoffer såvel som

---

¹ Narkotikasituationen i Danmark 2017, Sundhedsstyrelsen 22. november 2017

at hjælpe unge såvel som voksne, der har et stofbrug. Der er forskel på, hvordan den forebyggende tilgang skal tilrettelægges i forhold til de forskellige målgrupper.

For at Sundhedsstyrelsen skal anbefale stoftests til brugere i nattelivet og i festmiljøerne, skal der foreligge solid viden om effekterne af en sådan indsats. Det være sig dokumentation for at indsatsen har en skadereducerende effekt i forhold til at forebygge ulykker såsom forgiftninger og dødsfald, men også dokumentation for, at en sådan indsats ikke medfører en uønsket effekt, som fx at der sker en ”normalisering” af brugen af stoffer hos de unge (hvor der som nævnt er en relativ lav udbredelse), eller medfører at unge får indtrykket, at testede stoffer ikke er farlige, og dermed give en falsk tryghed. Forskning og studier af effekterne af en sådan indsats i nattelivet og i festmiljøet, er langt fra belyst i den internationale litteratur, hvilket netop, er en af de udfordringer, som Sundhedsstyrelsen forholder sig til, i sin vurdering.

Indførelse af stoftest kan overordnet have tre forskellige formål:

Monitorering

Et formål med stoftest er at monitorere stoffer og stofblandinger på markedet og koncentrationsbestemme de enkelte stoffer. Stofferne, der analyseres, kan dels komme fra politiet eller toldvæsnet eller som de også gør i blandt andet Holland – fra brugerne selv. Holland er endvidere et godt eksempel på, at man ud fra et monitoreringsformål, også kommer langt ud i miljøerne med advarsler når særlige farlige stoffer og stofkoncentrationer dukker op.

Sundhedsstyrelsen er, som alle europæiske lande, en del af det europæiske overvågningsnetværk der tester stoffer fra politi og toldvæsnet. En model som i Holland, hvor stoffer også testes fra brugerne, kan principielt også være gavnligt. Det er imidlertid Sundhedsstyrelsens vurdering, at den nationale overvågning af stoffer er velfungerende og velorganiseret i Danmark, i et samarbejde mellem Rigspolitiet, Sundhedsstyrelsen og de tre retskemiske institutter. Stofmarkedet overvåges for indholdsstoffer og stofkoncentrationer samt for at identificere nye psykoaktive stoffer (NPS). Det er i Danmark aftalt, at politi advarer i miljøerne når særlige stoffer og høje koncentrationer i disse, dukker op.

Skadesreduktion for brugere med et misbrug

Et formål med stoftest kan også være at teste stoffer for brugere med et aktivt misbrug og som er en del af et misbrugsmiljø. Formålet er dermed skadesreducerende, og der kan desuden være mulighed for at komme i dialog med og rådgive brugerne om stofferne. Det skadereducerende formål *kan*, men behøver ikke altid kombineres med et overvågningsmæssigt sigte.

I Danmark gennemføres der lige nu et pilot-projekt ved stofindtagelsesrummet SKYEN i København, hvor man vil teste stoffer fra brugere, der vil benytte stofindtagelsesrummet. Sundhedsstyrelsen er åbne for dette initiativ, som vi håber, kan give viden om, hvilke effekter testene har, og i hvilken grad sikkerheden for stofbrugerne øges. Vores videre anbefalinger af en sådan tilgang vil være afhængige af fremtidige studier og evalueringer.

Test i nattelivet

Endelig kan et formål også være at teste stoffer for festbrugere i nattelivet (fx på festivaler). Formålet er her skadesreducerende, og det kan samtidig være en tilgang, hvor der opnås en dialog med en brugergruppe, som ellers er svær at nå, og der kan informeres om stofferne og deres skadevirkninger.

I forhold til indførelse af test i nattelivet og i festmiljøerne er Sundhedsstyrelsen på nuværende tidspunkt forbeholden overfor dette. Den altovervejende årsag til dette er, at der ikke eksisterer egentlige videnskabelige undersøgelser, der kan dokumentere de skadereducerende effekter, samt evidens for at en sådan indsats ikke medfører uønsket effekt. Der er en bekymring for, at sådanne tilbud kan have negative afledte effekter og fx bidrage til at ”normalisere” brugen af stoffer, som altså i Danmark er relativt lav blandt unge. Ligesom der er en bekymring for, at unge kan få indtrykket, at testede stoffer ikke er farlige, og dermed give en falsk tryghed. Endelig er der også praktiske udfordringer i forhold til at sikre en geografisk spredning og en bred tilgængelighed af sådan en indsats, som i det hele taget kan gøre en sundhedsmæssig forskel.

I Holland, hvor stoftest i nattelivet også er afprøvet, er man gået væk fra dette igen. Dette er sket blandt andet ud fra at de Hollandske myndigheder har vurderet, at de mobile testapparater ikke var i stand til at koncentrationsbestemme stofferne, og hermed gav falske og/eller mangelfulde testresultater til brugerne.

Herudover vurderede myndighederne, at erfaringerne havde vist, at uanset testresultatet, tog brugeren stoffet alligevel, da de ikke under fx festivalen havde store muligheder for at skifte deres stof ud. Selve testningen i et miljø/festival sætning hvor der både var musiklarm og brugere, der var ruspåvirket i forvejen, gav herudover begrænset skadereducerende effekt² og³.

Selv om der altså foreligger enkelte erfaringer med stoftest i nattelivet, er den store udfordring dog, at der på nuværende tidspunkt ikke foreligger egentlige videnskabelige studier på området, hvilket flere af de eksisterende europæiske stoftest-projekter også selv har påpeget jf. en artikel i International Journal of Drug Policy i 2017⁴. Heri fremgår, at der er behov for at få en videnskabelig vurdering af projekterne for at kunne få evidens for, at indsatserne opnår deres mål med at påvirke stofbrugere. Det påpeges videre, at en manglende opmærksomhed fra forskere, har gjort det vanskeligt at argumentere for fordelene ved stoftestning.

Der er i dag eksempler på i alt 14 indsatser med stoftest i europæiske byer/lande i Europa og i Melbourne i Australien. Nogle har fokus på overvågning, andre på stoftest til personer med et stofmisbrug og andre igen har fokus på stoftest i nattelivet/festmiljøerne – og nogle en kombination af disse. De fleste af disse indsatser er projekter, der drives af NGO'er.

Det europæiske narkotikaovervågningscenter, EMCDDA, har også vurderet kvaliteten af den dokumentation, der foreligger om stoftest, og vurderer ligeledes, at der mangler robuste undersøgelser, der siger noget om effekten af stoftest⁵. Det påpeges, at evidensen for, at stoftest har betydning for stofbrugen og for risikoadfærden er begrænset.

Konklusion

Ud fra et forsigtighedsprincip, anbefaler Sundhedsstyrelsen således ikke på nuværende tidspunkt indførelse af stoftest i nattelivet, da der mangler evidens for effekterne af en sådan ind-

---

² Work Book on Harm Reduction til EMCDDA. Trimboes institute, november 2017

³ Drug checking as a harm reduction tool for recreational drug users: opportunities and challenges. T.Brunt, October 2017

⁴ The Utility of drug checking services as monitoring tools and more: A response to Pirona et al. Claudio Vidal Ginéa,*, Mireia Ventura Vilamalaa, Fiona Meashamb,c, Tibor M. Bruntd, Alexander Büchelie, Carlos Paulosf, Helena Valenteg, Daniel Martinsh, Bérénice Liboisi, Karsten Tögel-Linsj, Guy Jonesk, Alexandra Kardenl, Monica J. Barrattm,n,o. International Journal of Policy 45 (2017) 46-47

⁵ Health and social responses to drug problems. A European Guide. EMCDDA, 2017

sats. Sundhedsstyrelsens vurdering er, at en indsats om stoftest i nattelivet bør have solid evidens for blandt andet at;

- indsatsen ikke medvirker til, at de unge opfatter det som mere normalt og mindre skadeligt at bruge stoffer, end det i virkeligheden er (flertalsmisforståelser), og heraf at udbredelsen af stofferne stiger
- der faktisk sker en effektiv skadereduktionsindsats, og at indsatsen faktisk medvirker til adfærdsændringer hos brugerne, således at ulykker efter indtag af stofferne efter test minimeres
- de testapparater der benyttes ikke giver falsk tryghed og heraf fejlinformation til brugerne

Som sundhedsfaglig myndighed, vil Sundhedsstyrelsens anbefalinger og igangsættelse af initiativer altid baseres på grundig viden om, at indsatsen virker og ikke har nogle negative og modsatrettede effekter. Sundhedsstyrelsen vurderer som sagt, at der ikke foreligger god nok viden om positive og negative effekter af stoftest i nattelivet og festmiljøerne, på nuværende tidspunkt.